

Kenestä ”Entten tentten” -loru kannattaa aloittaa: Opas pihapiirin huijarille

Tuomas Korppi

Johdanto

”Entten tentten” -lorulla voidaan valita esimerkiksi leikin aloittaja tai se, kuka on ensimmäisenä hippa. Lorua luettaessa leikkijät seisovat ringissä. Joku leikkijöistä osoittaa kutakin ringissäseisoojaa vuorollaan ja sanoo aina osoittaessaan yhden lorun sanan. Valittu leikkijä on se, jota osoitettaessa sanotaan lorun viimeinen sana.

Kehen viimeinen sana sitten osuu? Vastaus riippuu tietysti siitä, kenestä lorun lukeminen on aloitettu. Yhteys näiden kahden seikan välillä on kuitenkin hiukan monimutkainen. Ennen lorun lukemista leikkijät eivät yleensä tiedäkään, kuka tulee valituksi. Tässä oppaassa selitämme tavan, jolla se voidaan laskea.

Lasketaan sanojen määrä

Lasketaan ensin entten tentten -lorun sanojen lukumäärä.

*Entten tentten teelika mentten hissun
kissun vaapula vissun eelin keelin
klot viipula vaapula vot eskon
saun piim paum nyt mä
lähden tästä pelistä pois.*

Lorun neljällä ensimmäisellä rivillä on viisi sanaa kullakin, ja viimeisellä neljä. **Sanoja on siis yhteensä** $4 \times 5 + 4 = 24$.

Jotkut käyttävät muita loruja kuin ”Entten tentten” -lorua. Jotkut käyttävät esimerkiksi ”Maalari maalasi” -lorua. Jos käytät eri loruja kuin minä, voit kuitenkin toimia kuten seuraavissa luvuissa neuvotaan. Sinun täytyy vain korvata ”Entten tentten” -lorun sanojen määrä oman lorusi sanojen määrällä. Liitteessä on esitetty joidenkin tunnettujen loruja sanomäärä.

Kuinka monta kierrosta tehdään?

”Entten tentten” -lorussa on paljon sanoja. Lorua luettaessa leikkijöiden osoittaminen kulkee monta kertaa ringin ympäri. Pohditaan seuraavaksi, **kuinka monta kierrosta tehdään**. Tämän kysymyksen pohtiminen auttaa hahmottamaan tilanteen, vaikka olemmekin kiinnostuneet siitä, kuka valitaan.

Tutkitaan tilannetta, jossa leikkijöitä on yhdeksän. Aina kun tehdään täysi kierros, sanotaan yhdeksän sanaa. Näin kierrosten määrän ratkaisee kysymys: Kuinka monta yhdeksän sanan rimpua 24 sanaan mahtuu? Lopputulos saadaan tietysti jakolaskulla:

$$24 : 9 = 2, \text{ jää } 6.$$

Siis täysiä kierroksia on kaksi, ja jäljelle jää kuusi sanaa.

Jos leikkijöitä olisi esimerkiksi seitsemän, kierrosten määrä saataisiin jakolaskulla

$$24 : 7 = 3, \text{ jää } 3,$$

eli täysiä kierroksia tehtäisiin kolme, ja jäljelle jäisi kolme sanaa.

Kuka valitaan?

Jatkossa oletamme, että osoittaminen tehdään myötäpäivään. Siis niin, että leikkijän osoittamisen jälkeen osoitetaan seuraavaksi hänen vasemmalla puolellaan olevaa. Jos teet osoittamisen vastapäivään, sinun täytyy vaihtaa joka kohdassa vasen ja oikea keskenään.

Lorun lukeminen aloitetaan jostain leikkijästä, jota kutsun *aloitusleikkijäksi*. Aina kun tehdään täysi kierros, kierroksen viimeisenä osoitetaan aloitusleikkijän oikealla puolella seisovaa leikkijää. Uusi kierros aloitetaan taas aloitusleikkijästä.

Palataan taas siihen tilanteeseen, jossa sanoja on 24 ja leikkijöitä 9. Kuten edellisessä luvussa laskimme, täysiä kierroksia tehdään kaksi. Kahden täyden kierroksen viimeisenä osoitetaan aloitusleikkijän oikealla puolella seisovaa.

Kuten edellisessä luvussa laskimme, sanoja jää yli kuusi. Noista kuudesta ylijäävästä sanasta ensimmäisellä osoitetaan aloitusleikkijää. Viidellä muulla ylijäävällä sanalla osoitetaan viittä aloitusleikkijän vasemmalla puolella seisovaa. **Valittu leikkijä on siis aloitusleikkijästä viides vasemmalle.**

Muut lorut ja leikkijöiden määrät

Nyt tiedämme, kuka valitaan, kun lorussa on sanoja 24 ja leikkijöitä yhdeksän. Entä jos lorussa on joku muu määrä sanoja ja leikkijöitä on joku muu määrä? Vastaus saadaan aivan samalla menetelmällä kuin edellisessä luvussa. Vain lukuarvot täytyy korvata sopivilla.

Menetelmä, jota käytimme edellä ja joka toimii myös muissa tapauksissa, on seuraava:

- Laske lorun sanojen lukumäärä. Laskeminen on helpompaa, kun lorun kirjoittaa paperille.
- Jaa lorun sanojen lukumäärä leikkijöiden lukumäärällä ja ota jakojäännös.
- **Jos jakojäännös on vähintään 2**, vähennä siitä 1. Erotus kertoo, kuinka mones aloitusleikkijästä vasemmalle valitaan. (Syy yhden vähentämiseen on seuraava: Ensimmäisellä jäljelle jäävällä sanalla osoitetaan aloitusleikkijää. Muilla jäljellejäävillä sanoilla osoitetaan hänen vasemmalla puolellaan olevia.)

- **Jos jakojäännös on 1**, täysien kierrosten jälkeen jäljelle jää yksi sana. Sillä osoitetaan aloitusleikkijää. Tässä tapauksessa siis valitaan aloitusleikkijä.
- **Jos jakojäännös on 0 eli jako menee tasan**, tehdään vain täysiä kierroksia, eikä sanoja jää yli. Tässä tapauksessa valitaan kierroksen viimeinen leikkijä, eli aloitusleikkijän oikealla puolella seisova.

Voit itse soveltaa menetelmää muihin loruihin ja leikkijöiden määriin.

Kuinka saat itsesi valituksi?

Jos pääset lukemaan lorua, saat yleensä valita, kenestä lorun lukeminen aloitetaan, eli kuka on aloitusleikkijä. Valitsemalla aloitusleikkijän sopivasti saat itsesi valituksi. Edellisen luvun ohje muuttuu silloin muotoon

- Jaa lorun sanojen lukumäärä leikkijöiden lukumäärällä ja ota jakojäännös.
- **Jos jakojäännös on vähintään 2**, vähennä jakojäännöksestä 1. Erotus kertoo, kuinka mones itsesestä oikealle on se, josta loru kannattaa aloittaa.
- **Jos jakojäännös on 1**, aloita itsestäsi.
- **Jos jakojäännös on 0 eli jako menee tasan**, aloita vasemmalla puolellasi olevasta.

Jos lasket jonkun lorun sanojen lukumäärän, se kannattaa panna muistiin. Siitä voi laskea oikean aloituskohdan eri leikkijöiden lukumäärille.

Joskus lorulla ratkaistaan joku ikävä velvollisuus. Jos aloitat jostain muusta kuin yllä on neuvottu, voit varmistaa, ettet itse tule valituksi.

Tehtäviä

Tehtävissä käytetyt lorut löydät liitteestä.

Jos et tiedä vastaukseksi saatavan leikkijän nimeä, ilmoita vastaus tyyliin ”Kolmas Leevistä vasemmalle” tai ”Riitan oikealla puolella seisova”.

1. Leikkijöitä on viisi, ja he ratkaisevat ”Maalari maalasi taloa” -lorulla, kuka on ensiksi hippa. Aloitusleikkijä on Lasse. Kuka valitaan?
2. Keinupolttiksen ensimmäinen polttaja valitaan ”Elli keitti vellii” -lorulla. Leikkijöitä on kolme. Aloitusleikkijä on Maija. Kuka valitaan?
3. Seiniksen aloittaja valitaan ”Entten tentten” -lorulla. Leikkijöitä on viisi. Pekka pääsee lukemaan lorua. Kenestä hänen kannattaa aloittaa lorun lukeminen, että hän pääsisi aloittamaan seiniksen?

4. Leikkijöitä on 4, ja he valitsevat ”Entten tentten” -lorulla, kuka on kirkonrotassa ensimmäinen pestävä. Liisa lukee lorun, mutta hän on hiukan huolimaton, ja hän osoittaa sanoilla ”nyt mä” vain yhtä leikkijää. Liisa itse on aloitusleikkijä. Kuka valitaan?
5. Piilosleikin ensimmäinen etsijä valitaan ”Auto ajoi kilparataa” -lorulla (11 sanaa). Valinta osuu Minttuun. Jos oltaisiinkin käytetty ”Auto ajoi kilparataa” -lorua (13 sanaa), kuinka mones Mintusta vasemmalle oltaisiin valittu?
6. Purkkiksen ensimmäinen etsijä valitaan ”Maalari maalasi” -lorulla. Leikkijöitä on 7. Kaisa pääsee lukemaan lorua. Koska Eeva on kiusannut Kaisaa, Kaisa tahtoo Eevan jäävän ensimmäiseksi etsijäksi. Kenestä Kaisan kannattaa aloittaa loru?
7. Seitsemästä leikkijästä valitaan leikin aloittaja. Ville on aloitusleikkijästä toinen vasemmalle. Kuinka monta sanaa lorussa pitää olla, että Ville tulisi valituksi? (Yritä löytää kaikki tällaiset sanamäärät, jotka ovat korkeintaan 40 sanaa.)
8. Leikin aloittaja valitaan ”Entten tentten” -lorulla. Mitkä kaikki leikkijöiden lukumäärät ovat sellaisia, että aloitusleikkijän oikealla puolella oleva tulee valituksi?

Tehtävien ratkaisut

Älä lue ratkaisuja ennen kuin olet itse yrittänyt ratkaista tehtävät.

- (1) $16 : 5 = 3$, jää 1. Valittu leikkijä on siis Lasse.
- (2) $17 : 3 = 5$, jää 2. Valittu leikkijä on siis Maijan vasemmalla puolella oleva.
- (3) $24 : 5 = 4$, jää 4. Kannattaa siis aloittaa Pekasta katsoen kolmannesta oikealle.
- (4) Leikkijöiden osoituksia tulee yhteensä $24 - 1 = 23$. Nyt $23 : 4 = 5$, jää 3. Valittu leikkijä on siis Liisasta toinen vasemmalle.
- (5) Koska jälkimmäisessä lorussa on kaksi sana enemmän, oltaisiin valittu toinen Mintusta vasemmalle.
- (6) $16 : 7 = 2$, jää 2. Sovelletaan lukua ”Kuinka saat itsesi valituksi” niin, että itsen paikalla on Eeva. Kaisan kannattaa siis aloittaa Eevan oikealla puolella olevasta.
- (7) Täysien kierroksien jälkeen jäljelle pitää jäädä kolme sanaa. Koska täysi kierros on seitsemän sanaa, mahdolliset lorujen sanaluvut ovat $0 \times 7 + 3 = 3$, $1 \times 7 + 3 = 10$, $2 \times 7 + 3 = 17$, $3 \times 7 + 3 = 24$, $4 \times 7 + 3 = 31$ ja $5 \times 7 + 3 = 38$. ($6 \times 7 + 3 = 45 > 40$, joten tätä suuremmilla sanamäärillä mennään yli tehtävässä annetun 40 sanan rajoituksen.)

- (8) On siis ratkaistava, millä leikkijöiden määrällä jako

24 : leikkijöiden määrä

menee tasan. Nämä leikkijöiden määrät ovat 2, 3, 4, 6, 8, 12 ja 24.

Liite

Kunkin lorun sanamäärä on ilmoitettu lorun jälkeen.

*Entten tentten teelika mentten hissun
kissun vaapula vissun eelin keelin
klot viipula vaapula vot eskon
saun piium paum nyt mä
lähden tästä pelistä pois.*

24 sanaa.

*Auto ajoi kilparataa mittari näytti
kahtasataa. Yksi pyörä putosi pelistä
pois.*

11 sanaa.

*Auto ajoi kilpa rataa mittari
näytti kahta sataa. Yksi pyörä
putosi pelistä pois.*

13 sanaa.

*Maalari maalasi taloa sinistä ja
punaista. Illan tullen sanoi hän:
Nyt mä lähden tästä pelistä
pois*

16 sanaa.

*Piikerin paakerin piurun paarun, jännen
jääpykkä näärän nääpykkä, sinipää punapää
siirin miirin, juputin puputin puksis
pois.*

16 sanaa.

*Elli keitti vellii, antoi Matin
maistaa. Matti kaatoi lattialle, Maija
pyyhki pois. Puh, pah, tästä
pelistä pois.*

17 sanaa.